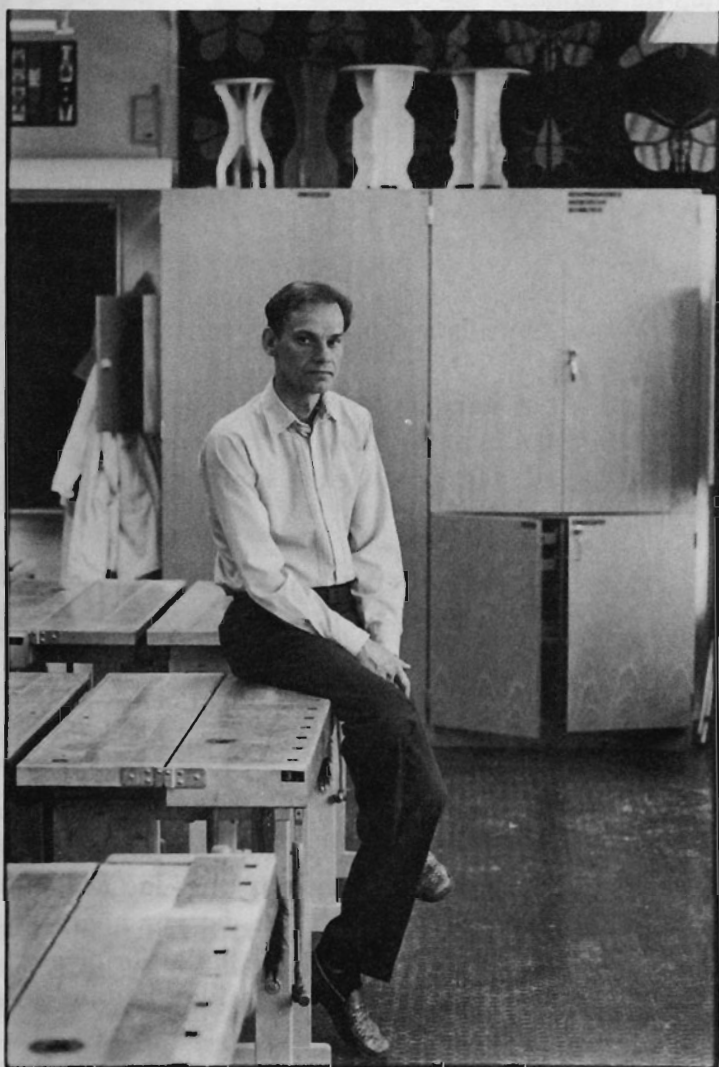

”Påhittigheten som blommar under slöjdlektionerna ska synas i hela skolan.”

Slöjdlärare Stig Frögren.

Eleverna på Borgsmoskolan i Norrköping har i flera år använt slöjdtimmarna till att göra stora fantasifulla väggdekorationer.

Resultaten av deras ansträngningar kan beskådas runt om i den här skolan:

Här finns sagan om Askungen berättad i en bildserie, här hänger tavlor med konstfullt utskurna insekter och blommor och här finns en hel stad, gjord av 250 stycken små, mycket små hus.

Och det här är bara några exempel på alla de mellan fem och sex meter stora konstverk som pryder matsalens och korridorernas skrovliga tegelväggar.

Inspiratören bakom dessa elevarbeten är slöjdläraren Stig Frögren. Det som hittills åstadkommits ser han som en blygsam början:

– Om några år har jag gett mig den på att vi ska ha en skola som hela tiden byter ansikte, en skola vars väggar är som spegelbilder av all den påhittighet som blommar ut under slöjdekktionerna.

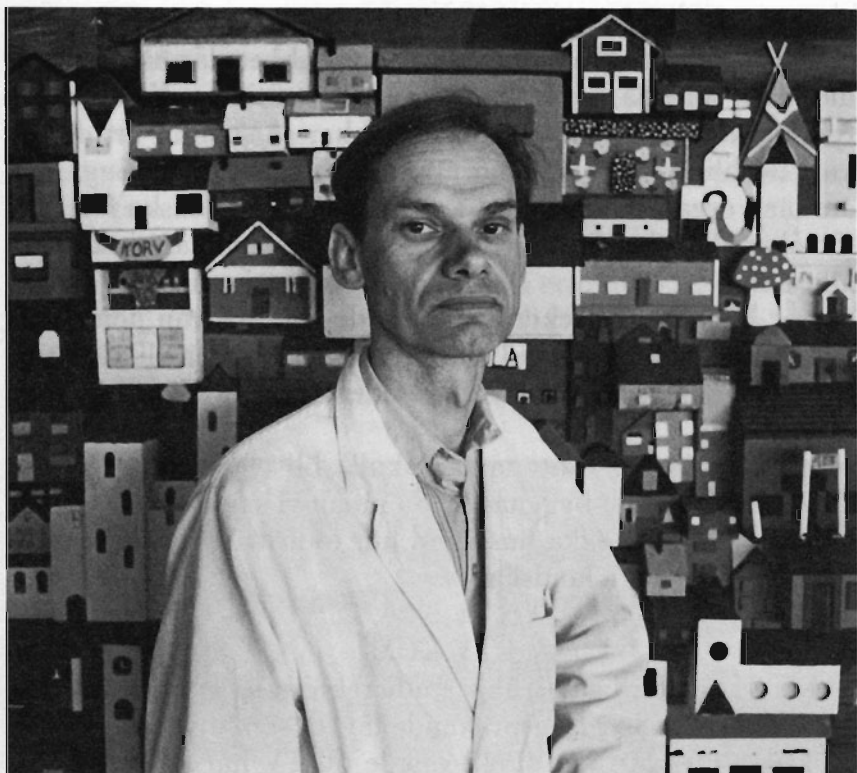
NÄRA TILL IDÉER

Borgsmoskolan är en relativt nybyggd högstadieskola i södra utkanten av Norrköpings tätort. Den var färdig 1979 och Stig Frögren kom dit när Källvindsskolan inne i centrala stan som varit hans arbetsplats sedan 1966 lades ned och togs över av Komvux.

– Jag kom hit samtidigt som jag hade hört talas om att institutionen för slöjd i Linköping hade börjat med väggutsmäckningar i undervisningen, berättar Stig. Jag är handledare för lärarkandidater sedan 1966 och det var några av dem som med stora ögon berättade vad de hade börjat göra. Jag åkte ned till seminariet och tittade och blev heltänd med en gång.

– Det här måste jag pröva med mina barn, tänkte jag. Jag hade ju en splitter ny skola full med tomma väggytor som såg ut att längta efter att bli dekorerade. Det var bara att sätta igång.

– Jag har en väldig fördel gentemot andra slöjdlärare genom att jag har så nära till seminariet. Det här hade aldrig blivit av utan de nära kontakter som jag har med skolan.

– När vi sedan började tror jag inte att jag frågade rektorn om lov först. Jag minns att vi startade med att göra några totempålar i en sjundeklass. Jag hade sett ut en trappuppgång där de skulle sitta. Det blev ganska omtyckt, och jag fick en del positiva reaktioner från andra lärare.

INSEKTER

Det stora genombrottet för idén med väggdekorationerna blev sedan tavlan med alla insekterna. Det var ett arbete som en niondeklass gjorde klart på två veckor.

– Vi använde gamla träbitar från min tomt hemma, berättar Stig. Det var skräp som hade blivit över när jag byggde huset. Bitarna hade legat ute i flera månader och blivit vackert blånade. När träinsekterna var färdigskurna och målade, satte vi upp dem på en stor svartmålad spånplatta.

– Gör mer, sa både lärare och andra elever när vi hade satt upp den tavlan. Och efter det satte vi så igång med den stora hustavlan som hänger i matsalen.

SNABBT

– Det var det första stora dekorationsjobbet där alla högstadieselever som då hade slöjd var med samtidigt. Vi höll på i fyra veckor. Många tycker att vi jobbar så snabbt, att det på kort tid blir så påtagligt stora resultat i egentlig mening. Men om man organiserar jobbet så går det faktiskt ganska fort. Jag försöker alltid bestämma i förväg med eleverna när vi ska vara klara med ett arbete.

– Idén till husdekorationen hade jag fått från nöjesfältet High Chaparall i Småland, där det finns en massa olika lustiga byggnader. Jag visade eleverna bilder därifrån för att ge dem idéer.

– Men jag ville att tavlan skulle bli en hel exposé över olika slags hus och byggnader. Så innan vi satte igång pratade vi i klasserna om olika hustyper, hur industrier ser ut och hur man bygger i olika landskap.

TV KOM

– När vi var färdiga så blev studierektorn så entusiastisk när hon fick se den här färgsprakande tavlan som myllrade av alla tänkbara hus, att hon direkt ringde till TV här i Norrköping. De kom hit och filmade, och det blev sedan ett inslag i det regionala nyhetsprogrammet. Att komma i TV betydde mycket. Det blev fin reklam för slöjden, samtidigt som jag tror att eleverna verkligen förstod vilka fina konstverk de hade gjort. Uppmärksamheten var viktig – de hade fått betyg från någon utanför skolan på att de var duktiga. Det var roligt att se hur stolta de blev, och säkert betydde detta att de blev stimulerade till att fortsätta.

– För mig var hustavlan en utmaning. Skulle jag klara att få 230 elever att samarbeta om en enda dekoration, att få den klar och att få upp den på väggen? Det här var så helt annorlunda mot arbetet på vanliga slöjdtimmar då var och en står och arbetar individuellt.

– Det blev väldigt populärt med dessa dekorationer. Under en annan period arbetade vi också med klassrumstavlör. Det var under temadagar då eleverna jobbade i sina klassrum under sina olika ämneslärares överinseende.

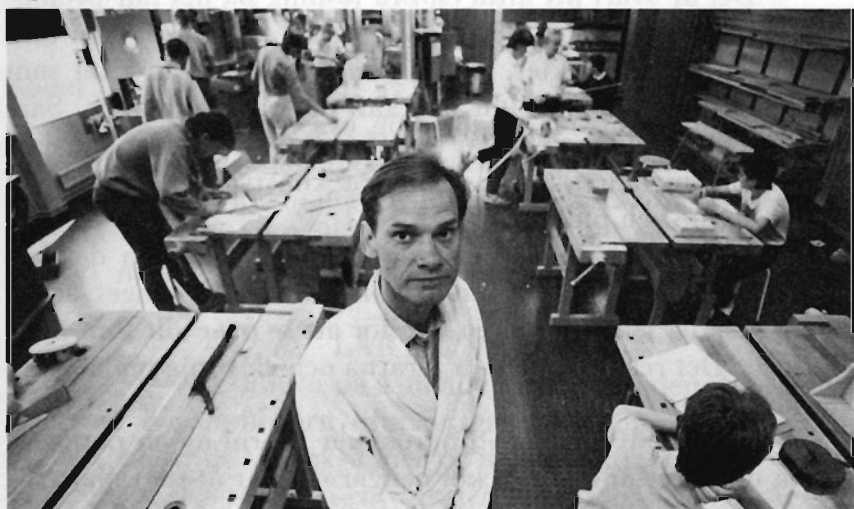
Skolpolitikerna i Norrköping har blivit entusiastiska över

Stigs idé med väggdekorationer, och när skolstyrelsens ordförande en gång var på besök i skolan så ville han att barnen skulle göra en stor skylt med namnet Borgsmoskolan på.

– Nu måste jag prata med en arkitekt för att se hur vi ska kunna göra, säger Stig. Det finns ju så många bestämmelser om hur skyltar skall se ut.

SAMARBETE

När Stig Frögren hade gjort sina första erfarenheter så började han också inleda samarbete med andra ämneslärare på skolan. Tillsammans med Anna Lindström, en av skolans textillärare, gick Stig en kurs som hette "Slöjden på högstadiet enligt Lgr 80".

– Hon och jag hade då delat upp slöjdamnet så att vi från och med sjuan hade delat på klasserna och lät ena gruppen ha trä- och metallslöjd och den andra textilslöjd. Eleverna fick själva välja vilken huvudinriktning de ville ha – textil, eller trä och metall.

– Det här gjorde att vi också kunde samarbeta. I en årskurs åtta gjorde vi en väggdekoration som vi kallade för "Hjul". Våra elever fick först sitta i grupper om vardera en pojke och en flicka och planera hur hjulen skulle se ut. De skulle lämna förslag på ett hjul i trä och ett i textil. När de hade planerat färdigt gick flickorna till textilsalen och pojkarna till trä- och metallslöjdsalen för att ta ut material och lära sig de olika tekniker som de behövde kunna. Sedan kom flic-

korna in till pojkarna i slöjdsalen och satt där och sydde samtidigt som de var med i gemenskapen när alla hjulen växte fram ur träbitarna och tygerna.

– Både textilläraren och jag såg stora fördelar med det här sättet att arbeta. Förarbetet blev inte betungande när vi kunde dela upp arbetet mellan oss.

VANDALISERING

Den stora satsningen på väggdekorationer har enligt Stig inte betytt att problemen med vandalisering har minskat på skolan. Han och andra lärare hade hoppats att det skulle bli så, men vandaliseringen är fortfarande ett problem.

– Det är svårt att hitta en bra lösning på det här problemet. Vi har hittills löst det genom att ha så mycket som åtta lärare som är rastvakter. Bland annat vill vi så mycket som möjligt undvika att det blir åverkan på våra konstverk. Särskilt insektstavlan som består av många olika bitar är känslig.

– Så emellanåt får vi renovera konstverken när elever varit framme och pillat på dem.

– Vi har pratat med elevrådet flera gånger om det här problemet. För några år sedan kom de med förslaget att vi skulle inställa lektionerna en dag för att se över allt som hade förstörts. Det resulterade i att lärarna och eleverna målade om väggarna.

– En annan idé var en barometer i form av en pappersremsa där vi visar hur mycket pengar det går åt till reparationer vecka för vecka. Vi hade fått en pott på 10 000 kronor som skulle räcka till att laga det som hade gått sönder. När läsåret var slut, fanns 2 000 kronor kvar. Det räckte till varsin glass åt de 500 eleverna. Nu har eleverna sagt att den där barometern var för liten. De vill nästa gång ha en större, som syns mer tydligt. Så barnen har förslag.

ARBETSOMRÅDEN

Stig Frögren arbetar på sina slöjdlektioner med samlade arbetsområden, alltså att en hel elevgrupp gör en typ av arbeten åt gången. Det kan t ex vara klockor en period, skåp eller skinnarbeten under andra perioder.

Tack vare de samlade arbetsområdena har han vant eleverna vid att arbeta tillsammans och därmed också lagt en

grund för de stora arbetena med väggdekorationerna.

– Det är ett sätt att organisera slöjdlektionerna effektivt, menar Stig. Tidigare har jag provat traditionell undervisning då varje elev pysslar med det som han eller hon har lust till, men det blev väldigt rörigt då under lektionerna. Det blev också sämre resultat när så många olika arbeten pågick, och det blev enormt stressigt för mig som lärare. Jag fick springa som en skottspole mellan hyvelbänkarna när eleverna ropade och det blev aldrig tid till riktig undervisning.

– Nu kan jag i lugn och ro gå igenom med hela gruppen de speciella tekniker som hör till ett visst arbetsområde. T ex centrums tappning – hur man använder träpluggar i stället för spik för att fästa ihop sidorna i ett skåp.

– För den skull blir det inte ett enda skåp som blir likt ett annat.

– Jag kan nu också göra förarbeten hemma, så att jag kan ge eleverna olika förslag på skåp, t ex om det ska vara skåp med glasdörrar eller med massiva dörrar. Jag lägger ned mycket arbete på att inspirera dem, jag är som en försäljare nästan när jag försöker intressera eleverna för förslag och idéer.

LÄR SIG MER

– Så jag tror verkligen på samlade arbetsområden. Inte minst eftersom högstadiesbarn ofta är ganska okoncentrerade och oroliga, så lär de sig också mer på det här sättet.

Stig är den verkliga entusiasten för sitt ämne, och när han berättar, förstår lyssnaren att slöjden är hans verkliga livsinnehåll. Varför tycker han då att det här ämnet är viktigt?

Han tänker efter några sekunder och ser sedan mycket allvarlig ut:

– Det är viktigt för människor att få skapa något, att få använda sina händer och sin fantasi, säger han eftertänksamt. Att arbeta med slöjd betyder att man kan göra en sak på så många olika sätt. Det är bara den egna fantasin som begränsar. Barnen lär sig att tänka och att få igång sin hjärnverksamhet. Jag har läst om den här moderna hjärnforskningen. Den visar klart hur viktigt det är att även den praktisk-estetiska undervisningen får utvecklas jämsides med den teoretiska. Den högra hjärnhalvan som sköter det praktiska och konst-

närliga måste få samma träning som den andra intellektuella halvan.

SKAPAR SÄKERHET

Stig Frögren vet också att slöjden har en väldig betydelse i att stärka många elevers självförtroende. De som inte är duktiga teoretiskt kan ändå lyckas i slöjden.

— Olika elever kan göra enklare eller svårare saker. Tycker någon det är svårt, eller inte har tålamod att använda den svårare tekniken med träpluggar när han ska sätta ihop ett skåp, ja då kan han naturligtvis skruva ihop det istället. Det går bra det också.

— Och sedan är det en självklarhet att människor i hela livet har enorm nytta av slöjden i skolan. Inte minst för att sköta dagliga praktiska problem i ett hem. Alla har nytta av att kunna använda sina händer.

— Jag tror också att slöjden inverkar positivt på de teoretiska ämnena. Inte så att de praktiska ämnena är avkoppling, men de är ett avbrott i den teoretiska undervisningen och hjälper eleverna att orka med pluggandet.

TILLIT

Stig Frögren är en lärare som har en stark ställning på skolan, och att han vet att skolledningen litar på honom efter hans arbete med väggdekorationerna.

— Jag har det bra, jag har arbetat mig fram. Jag är inte bara en slöjdlärare som håller på för sig själv nere i källaren. Överhuvudtaget står vi praktiska lärare för många initiativ på skolan. Vi brukar arrangera väldigt fina julavslutningar. Musiklärarna planerar all musik och slöjd- och bildlärarna dekorerar gymnastiksalen på olika sätt. På senaste julavslutningen gjorde mina elever 300 stora stjärnor som vi hängde upp i taket. En sån avslutning blir rena reklamen för de praktisk-estetiska ämnena.

DAMM OCH BULLER

Den entusiasm Stig visar för sitt jobb gör att det inte är så lätt att få honom att beskriva sina yrkesproblem.

Till slut berättar han ändå om de besvär han har av den bullriga och dammiga miljön.

– Det låter kanske allvarligt, men jag har faktiskt blivit nästan döv på mitt högra öra av bullret från alla maskiner. Och jag har också utvecklat allergi mot dammet som gjort att jag har lätt att bli hes och förkyld.

– Egentligen är det vansinnigt att frivilligt utsätta sig för alla farligheter. Det finns i dammet tusentals giftiga ämnen som jag andas in varje dag. Det finns slöjdlärare som fått cancer som de tror beror på den här arbetsmiljön. Jag hoppas på att få en bättre luftrenare här, kommunen ska snart bestämna sig för om den ska satsa pengar på detta.

– Jag tycker inte om att gnälla, men ett allvarligt problem är ju också vår långa fasta undervisningsskyldighet. Det är många som inte tror att en slöjdlärare har några förberedelser, men jag ägnar flera kvällar i veckan åt detta. Det är helt nödvändigt eftersom jag har valt att arbeta med samlade arbetsområden som kräver att jag kommer väl förberedd till lektionerna.

– Och sen kommer man heller inte från att man blir äldre och äldre. Det blir för varje år litet jobbigare att hålla tempo som jag gör. Därför borde det vara självklart att vi praktiska lärare snart fick vår undervisningsskyldighet sänkt till 24 timmar.